

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu

Petr Sojka

Úvodník staronového předsedy

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu, Vol. 29 (2019), No. 1-4, 1–10

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/150157>

Terms of use:

© Československé sdružení uživatelů TeXu, 2019

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Milé čtenářky a čtenáři, příznivci kvalitní typografie sázecím systémem \TeX , otevíráte první a poslední číslo Zpravodaje v roce 2019, čtyřčíslo s letošními články. Po třech letech mi opět dovolte při příležitosti mého znovuzvolení předsedou našeho zapsaného spolku malé zastavení a zhodnocení stavu ζTUGu a Zpravodaje.

Ohlédnutí zpět

Jelikož jsem předsedal ζTUGu kromě období 1995–2001 již poslední tři volební období (2010–2019), je na místě zhodnotit alespoň uplynulé tři roky. Sdružení finišuje třetí dekádu své existence, a charakter sdružování se ve světě vysokorychlostního internetu a snadné digitální komunikace mění. Mnoho se od mého předání sdružení v roce 2001 kolegům Olšákovi (2001–2004) a Kubenovi (2004–2010) a za dobu mého předchozího předsedování změnilo.

Lokální skupiny uživatelů se spíše stávají profesními organizacemi, které pečují regionálně o dědictví a perspektivu oboru, v našem případě o dědictví a perspektivu digitální typografie sázecím systémem \TeX , resp. spíše $\text{pdf}\text{\TeX}$, který v našem regionu vznikl.

V úvodníku staronového předsedy ve Zpravodaji 2016/1–4 jsem avizoval svůj program udržitelnosti sdružení a novou koncepci vydávání Zpravodaje. Kromě dodržení všech zákonných povinností chodu neziskové organizace se podařilo i tuto koncepci a algoritmus vydávání čísel časopisu dodržet. Dnes již dokonce máme převis nabízených článků a tak doufám, že další číslo Zpravodaje již najdete ve svých schránkách v první půli roku 2020. Konsolidace vydávání našeho Zpravodaje stejně jako členské základny se tedy podařila. Velké díky patří šéfredaktorovi Zpravodaje Honzovi Šustkovi a technickou redakci Zpravodaje skvěle zvládá Vít Novotný. Věkový průměr autorů článků se pozvolna snižuje a vznikají smysluplné projekty hodné podpory, což mě naplňuje dalším optimismem ohledně udržitelnosti sdružení. Podařilo se také přispět drobným dílem k návštěvě Grand Wizarda v Brně.

Valné shromáždění

Letošní valná hromada proběhla již v říjnu, a byla volební. Valné hromadě předcházela přednáška *The Unreasonable Effectiveness of Patterns Generation*, kde jsem se synem zopakoval přednášku z konference TUG 2019, a prezentoval výsledky

o zdokonaleném vývoji a generování nových českých vzorů dělení. Odpovídající článek najdete v tomto čísle Zpravodaje.

Pro volby nového výboru se podařilo získat dostatek kandidujících členů výboru. Členové zvolili nový výbor sdružení a revizory. Po abdikaci Tomáše Hály jako revizora a kooptaci Tomáše Hály jako člena výboru a Pavla Haluzy jako revizora výbor sdružení nyní pracuje ve složení Ján Buša, FEI TU Košice, Jan Paseka, PřF MU Brno, Jiří Demel, FSV ČVUT Praha, Jaromír Kuben, Univerzita obrany Brno, Vít Novotný, FI MU Brno, Michal Hoftich, FF UK Praha, Tomáš Hála, Mendelova univerzita v Brně, Jiří Rybička, MENDELU Brno, Petr Sojka, FI MU Brno, a Zdeněk Wagner, AV ČR Praha. Revizory jsou Pavel Sekanina a Pavel Haluza. Nový výbor sdružení pak ze dvou kandidujících členů zvolil staronového předsedu.

Poděkování

Musím poděkovat předchozímu výboru a všem aktivním členům sdružení za to, že sdružení a jeho tradice byla udržena. Web Zpravodaje byl doplněn o čísla posledních let a články s referencemi byly registrovány u CrossRef, a jsou jim průběžně přidělována DOI pro snadnou a dlouhodobou odkazovatelnost. I nadále byly udržovány diskusní listy a zpřístupňován archiv CTAN zrcadlením do Brna.

Setrvávající aktiva sdružení byla využívána na podporu \TeX ových projektů doma i ve světě. ζ TUG finančně podporoval projekty \TeX Gyre, tex4ht, a prezentaci projektu nových vzorů dělení na TUG 2019. Díky placení kolektivního členství ζ TUGu v TUGu bylo rozesíláno osm čísel časopisu TUGBoat do center \TeX ového života v Praze (knihovny MFF UK, FEL ČVUT a MÚ AV), Liberci, Ostravě (OU), Brně (Univerzita obrany), Bratislavě (MFF UK) a Košicích (UJŠ).

Zpravodaj

Od svého založení ζ TUG nepřerušeně vydává od roku 1991 primárně pro komunikaci mezi svými členy Zpravodaj ζ TUGu. Včasné vydávání se podařilo dodržet, při dodržení poměrně vysoké obsahové a formální kvality. Nová pravidla vydávání avizovaná před třemi lety redakční rada dopracovala, a aktualizovala procesy redakce a pravidla recenzního řízení a otevřenost zapojení odborníků. Jste-li ochotni přiložit ruku k dílu recenzemi, korekturami, či svým know-how, ozvěte se prosím redakci.

Podařilo se domluvit zařazení časopisu do Digitální matematické knihovny DML-CZ na <https://dml.cz>, kde by se měly všechny vydané články objevit během roku 2020. Tím se dále zvýší viditelnost sdružení, dostupnost vydávaných článků a informací o digitální typografii sázecím systémem \TeX .

Editorial čísla

T_EXovou událostí roku je nepochybně návštěva profesora Knutha v Brně. To se podařilo zařazením provedení české premiéry Knuthova oratoria Fantasia Apocalyptica do oslav 25. výročí založení Fakulty informatiky Masarykovy univerzity, a pozváním prvního čestného doktora FI MU Donalda Ervina Knutha k opětovné návštěvě Brna. O audiovizuálním představení referuje první článek tohoto čísla.

Stalo se již tradicí pořádat setkání uživatelů balíku `CONTEXT` v ČR. Na setkání vás fotoreportáží z předchozích setkání zve jménem `CONTEXT Group` Jano Kula, a dalším článkem o sazbě tabulek v `CONTEXTu` i Tomáš Hála.

Do hlubin vnitřností T_EXu se noří Lucie Schaynová a Jan Šustek. Ve svém článku se zabývají vysvětlením způsobů, jakými lze modifikací output rutiny docílit specifických tvarů a efektů na stránce.

Jiří Rybička ve svém článku sdílí své dlouholeté zkušenosti s výukou zpracování textů na brněnské Mendelově univerzitě.

Problematické dělení slov a dechberoucí efektivita technologie vzorů dělení slov se zabývám v článku, který jsem napsal se svým synem. Píšeme o přípravě nového, aktuálního, rozsáhlého a rozděleného seznamu slov pro generování kvalitních vzorů dělení slov. Na příkladu češtiny jsme ověřili možnost technologie vzorů dělení slov připravit vzory, které nejen nechybují, ale dělí bezchybně celý seznam milionů slov jazyka, přitom rychlost dělení je obrovská a paměťové nároky jsou minimalistické.

Dalším článkem čísla je zpráva Jana Kuly o verzích makrobalíku `CONTEXT`. Ukazuje směr, jakým se ubírá společné využití `LuaTEXu`, `METAPOSTu` a zmíněného makrobalíku.

Číslo se uzavírá překladem další části seriálu Petera Wilsona o tom, jak vkládat `METAPOST`ové obrázky do (pdf)`LATEX`ového dokumentu.

Poděkování členům, zejména kolektivním

Největší členské příspěvky pro finanční zabezpečení chodu sdružení tradičně přináší kolektivní členové, za což patří dík i jejich kontaktním osobám. Po vzoru TUGu jmenovitě uvádím s poděkováním jejich seznam:

1. Bílková Hana, Ústav informatiky AV ČR, v. v. i.
2. Bojar Štěpán, Univerzita Karlova v Praze
3. Borková Eva, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta aplikované informatiky, Ústav matematiky
4. Buša Ján, Technická univerzita v Košiciach
5. Dvorský Jiří, VŠB-TU Ostrava, Fakulta elektrotechniky a informatiky
6. Genčev Marian, VŠB-TU Ostrava
7. Halíř Jiří, Konzervatoř, Brno
8. Jakl Ondřej, Ústav geoniky AV ČR, v. v. i.
9. Jurák Josef, Slezská univerzita v Opavě
10. Kuben Jaromír, Ministerstvo obrany ČR

11. Nemoga Karol, Matematický ústav SAV, Bratislava
12. Písačka Jan, Ústav fyziky plazmatu AV ČR, v. v. i.
13. Plch Roman, Ústav matematiky a statistiky PřF MU
14. Pospíšil Herman, Ústav makromolekulární chemie AV ČR, v. v. i.
15. Rákosník Jiří, Matematický ústav AV ČR, v. v. i.
16. Roupec Petr, Fyzikální ústav AV ČR, v. v. i.
17. Rybička Jiří, Mendelova univerzita v Brně, Ústav informačních technologií
18. Sklenák Vilém, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta informatiky a statistiky
19. Sojka Petr, Masarykova univerzita Brno, Fakulta informatiky
20. Svoboda Vojtěch, České vysoké učení technické v Praze, Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská
21. Šustek Jan, Ostravská univerzita
22. Vaníček Petr, Ústav teorie informace a automatizace AV ČR, v. v. i.
23. Veselý Jiří, Univerzita Karlova, Matematicko-fyzikální fakulta
24. Vyhnánek Jiří, České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní, Centrum počítačových služeb

Kolektivní členové často deponují ve svých knihovnách Zpravodaj sdružení a DVD \TeX Live, neboť obojí dostávají v několika kusech, a takto přirozeně sdružují uživatele v centrech vzdělanosti na jednotlivých pracovištích. Pokud víte ve svém okolí o organizaci, která \TeX používá, či dokonce na \TeX ových technologiích staví své podnikání, prosím navrhnete, aby zvažila své členství v $\zeta\text{\textsc{TUG}}$.

Prioritou mého předsednictví $\zeta\text{\textsc{TUG}}$ zůstává zajištění alespoň minimálního chodu sdružení, pravidelné vydávání Zpravodaje a podpora aktivních jednotlivců a projektů naplňujících poslání sdružení.

Aktivita sdružení stojí a padají na ochotných jednotlivcích. Máte-li co sdružení nabídnout, ať už v souvislosti s výše naznačenými činnostmi sdružení, nebo byste chtěli začít novou aktivitu v duchu stanov sdružení, napište prosím na adresu výboru z tiráže!

Budeme vděční i za pomocnou ruku v získávání nových členů, propagaci sdružení, editaci a redakci tematických webových stránek na webu sdružení, ale i za konstruktivní náměty na další aktivity či připomínky ke stávajícímu chodu sdružení.

Dojmy a fotoreportáž z návštěvy u profesora Knutha v Palo Alto při TUG 2019

Bylo mi potěšením a národním svátkem se zúčastnit konference TUG 2019 v rodišti \TeX u: v Palo Alto u kampusu Stanfordské univerzity. Skoro dvě desítky účastníků pozval Don Knuth k sobě domů (univerzita svým profesorům půjčuje na kampusu na 99 let dům). Do toho svého si Don pořídil vlastní varhany. Na dalších stránkách vidíte z návštěvy u Knutha a z konference krátkou fotoreportáž.

České sdružení uživatelů $\text{T}_{\text{E}}\text{X}$ u jsem zastupoval se svým synem, kdy jsme prezentovali článek, který najdete v tomto čísle. Zástupci \LaTeX TUGové komunity byli několikrát zmíněni v poděkováních, kromě prezentace Douga McKenny (viz obrázek 5) to bylo poděkování Zdeňkovi Wagnerovi při prezentaci Shakthi Kannana.

Obrázek 1: Účastníci konference TUG 2019. Najdete na fotce držitele Turingovy ceny, dva prezidenty, dlouholetou editorku TUGboatu, děkana Fakulty informatiky a středoškolského studenta brněnského gymnázia?

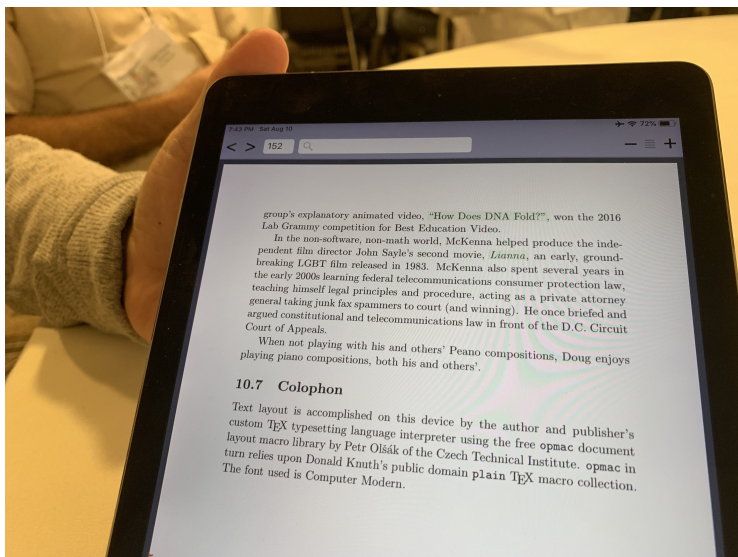
Obrázek 2: Don při práci stojí, pracuje na stroji bez Internetu, s relativně starým Linuxovým operačním systémem, a s výhledem na stěnu plnou fotek slavných matematiků a informatiků

Obrázek 3: Boris Veytsman, president TUG si prohlíží jednu z Knuthových pracoven, kam mohou vzpomínkové předměty i Internet

Obrázek 4: Místenka na stole Grand Wizarada na TUG 2019

Obrázek 5: Na konferenci padala jména českých \TeX istů v několika poděkováních. Toto je pro Petra Olšáka od Doug McKenna

Obrázek 6: Don ve své třetí, varhanní pracovně ukazuje návštěvníkům konference (Petra Sojková, Didier Verna a Frank Mittelbach) svou hudební knihovnu

Obrázek 7: Don šťasten ve své hlavní pracovně s odbornými časopisy a bez Internetu

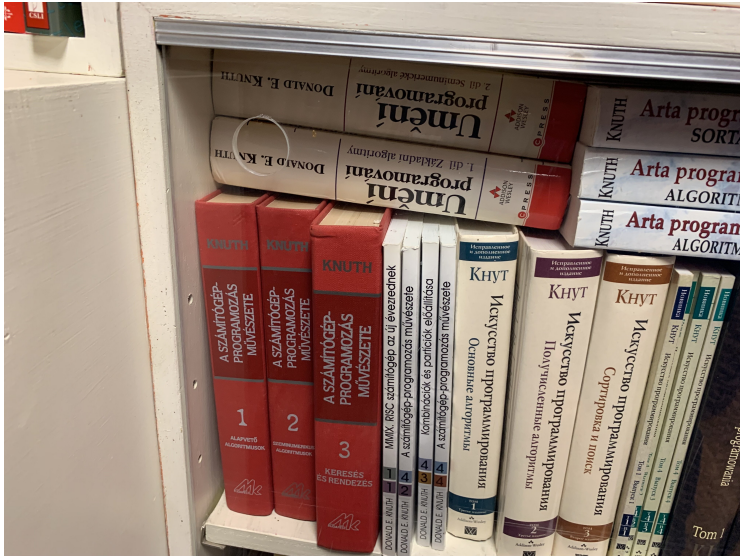
Obrázek 8: Dračí křivka vlastnoručně navržená, vyrobená a vypálená Donem a Jill Knuthovými. Jen chybička se vloudila – najdete ji?

Obrázek 9: T_EXová hostina

Obrázek 10: TUG 2019 participants: DEK, Robin Laakso, Boris Veytsman and Paulo Ney de Souza

Obrázek 11: České vydání Umění programování v Knuthově knihovně

Summary: Introductory Word by Once and Future President

Editorial discusses ζ TUG's past three years, possible future direction of the group, membership issues and shaping the organization in the Internet era, together with changes related to the publishing of Zpravodaj ζ TUG. The recent visit of the Grand Wizard is also reported with insight.

Go forth and participate in ζ TUG to make the bright future of T ϵ X & Friends a reality! *You can!*

*Masarykova univerzita, Fakulta informatiky, Botanická 68a, 602 00 Brno
sojka@fi.muni.cz*